

Ontwikkelen van leesplezier in het beroepsonderwijs

Jet Marchau

In het leerplan Nederlands voor het BSO wordt nog steeds veel nadruk gelegd op technisch en functioneel lezen. Het beheersen van de leesteknik en het begrijpen van een tekst zijn uiteraard primair in het BSO, maar het is niet mijn bedoeling om daarover uit te wijden. Ik wil in dit artikel een lans breken om ook in het beroepsonderwijs het leesplezier te stimuleren en te bevorderen.

Van functioneel naar niet-functioneel lezen

De beginsituatie van de beroepsleerlingen in de eerste graad en zelfs in de tweede graad is zeer verschillend. Een PMS-onderzoek in het bisdom Brugge wees uit dat 44% van de onderzochte leerlingen in een eerste jaar leesniveau 7 (vijfde leerjaar lager onderwijs) niet haalden. Er werd in verschillende scholen een remediëringsproject gestart. In het tekstboekje **Leesvuur** (J. Bourlez, E. Gilté & E. Meurisse, uitg. DNB) vindt de leraar vereenvoudigde teksten uit bekende jeugdboeken. In de handleiding wordt de werkstrategie om het technisch lezen te bevorderen, uitvoerig besproken. Door de bijkomende, zinvolle en speelse opdrachten verwerven de leerlingen inzicht in verhaalstructuur, karakters, stijl, ...

Indien die leerlingen de smaak van het lezen te pakken hebben en vooral wanneer hun nieuwsgierigheid geprikkeld is, kan men hen langzamerhand eenvoudige verhalen uit speciaal daartoe geschreven reeksen

bezorgen, b.v. **Zoeklicht Plus** (uitg. Zwijsen), **Streepjesboeken** (uitg. Ploegsma), **De leeslift** (uitg. La Rivière & Voorhoeve), **Serie Makkelijk lezen** (uitg. Leopold) en **Leestrap** (uitg. Infodok).

De leerkracht mag er m.i. niet voor terugdeinzen om de leerlingen in de klas persoonlijk en in stilte te laten lezen (cf. leerplan). De boekjes kunnen achteraf naar huis meegenomen worden. Controle op de lectuur kan heel eenvoudig gebeuren door de leerlingen het boekje bondig en zo levendig mogelijk te laten voorstellen van zodra ze het terugbrengen. Het functionele lezen leidt op die manier naar louter leesplezier.

BETERE LEZERS

In de heterogene groep van beroepsleerlingen zitten echter ook betere, ervaren lezers. Worden zij door de vereenvoudigde teksten niet afgeschrikt en wordt hun leesplezier niet gefnuikt? De teksten uit **Leesvuur** zijn telkens uit een jeugdboek genomen. De leraar kan de betere lezers dit boek zelf aanbieden

en hij kan hen vragen (vooraf of achteraf) iets meer over het verhaal te vertellen. Het is echter aangewezen om de leerlingen daarbij enkele aandachtspunten mee te geven, zodat hun voorstelling van het boek enigszins gestructureerd verloopt. De vragen hoe-

ven daarbij niet schools te worden beantwoord; de spontaneïteit mag immers niet geremd worden. Het leesplezier blijft voorop staan en het is mooi meegenomen wanneer de leerlingen hun enthousiasme spontaan op hun medeleerlingen kunnen overbrengen.

MONDELINGE VOORSTELLING VAN EEN BOEK

a. begeleidende vragen

opname en reconstructie	1. Welk boek heb je gelezen?
	2. Wie is de auteur?
	3. Waar vindt het verhaal plaats?
	4. Wanneer vindt het verhaal plaats?
	5. Wie is het hoofdpersoon?
	6. Zijn er andere belangrijke personages?
	7. Onder welk thema zou je het boek onderbrengen?
	8. Vertel het verhaal zo beknopt mogelijk.
beoordelen emotioneel cognitief	9. Vind je dit thema boeiend? Ja/nee, waarom?
	10. Vind je de personages boeiend?
	11. Leest het boek makkelijk, moeilijk? Waarom?
integreren	12. Zou je het aan een vriend geven? Waarom?
	13. Ken je vergelijkbare situaties of las je andere boeken over dit onderwerp?

b. lijst van sleutelwoorden die je kunnen helpen

thema

7. vriendschap / eenzaamheid / verwaarlozing / pesten / relaties met ouders / relatie met vrienden / liefde - verliefdheid / geschiedenis / avontuur / handicap / ziekte - dood / reizen / oorlog / dieren / ...

beoordeling

9. boeiend / grappig / griezelig / realistisch / inleefbaar / fantasierijk / ontroerend / verrassend / vervelend / saai / triestig / somber / ongeloofwaardig / overdreven / pessimistisch / ...

11. omdat
- het verhaal zonder sprongen in de tijd geschreven is
  - de spanning in het verhaal groeit
  - de auteur te veel van de hak op de tak springt
  - er veel afwisseling is tussen actie, dialogen, beschrijvingen
  - de auteur in een makkelijke/moeilijke taal schrijft

De vragen zijn een leidraad voor een mondelinge voorstelling. Indien de leraar voor een schriftelijke voorstelling kiest, kan hij gelijkaardige vragen in een *leeskaart* ver-

werken. Zo verhindert hij dat het leesplezier in de kiem gesmoord wordt door de bijkomende moeilijkheid van een heuse boekbespreking.

LEESKAART

Titel

Auteur

1a. Wanneer vindt het verhaal plaats?

- ☐ in onze tijd
- ☐ in het verleden: ...
- ☐ in de toekomst: ...

1b. Waar vindt het plaats?

- ☐ in ons land
- ☐ in een ander land: ...
- ☐ in een andere wereld: ...

2. Thema: Het verhaal gaat over ...

☐ vriendschap	☐ relatie met ouders	☐ handicaps
☐ eenzaamheid	☐ relatie met vrienden	☐ ziekte/dood
☐ reizen	☐ dieren	☐ pesten
☐ avontuur	☐ oorlog	☐ geschiedenis
☐ verwaarlozing	☐ ...	

3a. Belangrijkste personage(s)

Naam:

Leeftijd:

Voel je wel/niet met hen mee?

3b. Nevenpersonages

Naam:

Relatie met hoofdpersoon (moeder / vader / zus / broer / vriend(in) / leraar / ...):

Spreken ze je aan?

4. Vertel bondig de inhoud. (Gebruik de achterkant van dit blad.)

5. Het boek is: (Kies een paar begrippen uit de lijst.)

boeiend / grappig / griezelig / realistisch / inleefbaar / fantasierijk / ontroerend / verrassend / vervelend / saai / triestig / somber / ongeloofwaardig / overdreven / pessimistisch / ...

omdat

ik er iets van leer / ik mezelf (of anderen) erin herken / ik kan meeleven / de spanning in het verhaal groeit / er veel afwisseling is tussen actie, beschrijvingen, dialogen / de auteur te veel beschrijvingen geeft / ik (niet) akkoord ga met de afloop die hij aan het verhaal geeft / ... (vul zelf nog aan)

6. De titel vind ik:

O goed

O juist

O slecht gekozen

omdat ...

7. Ik zou het boek ...

- ☐ aanraden aan een vriend
- ☐ zelf willen hebben
- ☐ nooit meer lezen

LEESLIJSTJES

De vereenvoudigde teksten uit bijvoorbeeld **Leesvuur** komen allemaal uit gekende jeugdboeken. Veel teksten kunnen bij een thema ondergebracht worden, b.v. in **Leesvuur** deel 2: milieu (*Sorry voor die smeerboel*, *Vechten*

voor overmorgen), avontuur (*De zeven-sprong*), vreemde culturen (*Hier wonen goed-geefse mensen*). De leraar kan die teksten als uitgangspunt nemen om een themalijstje rond het onderwerp op te stellen. Ook dit lijstje moet gedifferentieerd opgesteld worden: voor elk wat wils dus.

VOORBEELD VAN EEN GEDIFFERENTIEERD LITERATUURLIJSTJE

(Smaakmakers om uit voor te lezen, te vertellen, staan bovenaan met een *.)

Milieu - maatschappij

Een stelletje mooie vrienden / J. Vriens (1) *
Vechten voor overmorgen / E. Hartman (2) *
Sorry voor die smeerboel / G. Van Cleemput
De huilers, De zilverrug, Tand om tand, Braam / W. Schuyesmans
Hydra / R. Swindells
Gifschip Osaka / T. Teng

De groene vlek / C. Nöstlinger
Koning van Katoren / J. Terlouw
Nacht over Maranta / K. Janssen

Vriendschap (tussen kinderen, kinderen - volwassenen)

Het meisje dat de zon niet zag / G. Van Cleemput (1) *
De tweede viool / L. Dijkzeul (2) *
Wonderkinderen / Th. Beckman
De kletskolonel, De krant van morgen, Thomas en senior / L. Rood
Het achtste tegen het soepie, een bende in de bovenbouw / J. Vriens
Noem mij maar Flop / C. Hafkamp
De rommelkist van grootvader / E. Donnely
Het geheim van Mories Besjoer / A. De Vries
Het jaar van garnaal / A. Pilling
Een klap voor je kop, Doldwazen en druïloren / U. Stark
Zonder Marianne / H. Brandt
Poepoe, Hadden we er maar iets van gezegd, Dit been is korter, Desnoods met geweld / J. De Zanger
Een hand om vast te houden / R. Welsh
Maan en ik / H. Irwin

Geweld (mishandeling, vandalisme ...)

De meester is een schat / B. Elias (1, eigenlijk 8+) *
De chipseter / G. Vander Heyden (2) *
Gevaarlijk zeeroverspel / E. De Groen (Zoeklicht, Zwijsen)
Nooit meer terug / S. Paauwe (Streepjesboeken, Ploegsma)
Blauwe plekken, Kladwerk / A. De Vries
Ik haat het knechtjeshuis / J. Briels
Voor een halve zak drop, Desnoods met geweld / J. De Zanger
Het duivelskind / K. Janssen
Vals beschuldigd / R. Jones
Vogelvrije vrienden / G. Wanders
Mes in de rug / Enquist
Vlucht uit de duisternis / R. Swindells

Handicaps, ziekte, dementie

De vlieger van opa / J. Dreesen (ook op cassette) *
Een heel gewone dag / R. Anderson *
Drakevleugels, Een hand om vast te houden / R. Welsh
Een streepje blauw / A. Worall
Op zoek naar de rode viking (Oejarah) / K. Verleyen
Gabber / L. Rood
Word toch wakker / E. Tijsinger
Anna / E. Laird
Gebroken vleugels / S. Mayfield

Geef me vleugels / T. Symoens
Tot het donker wordt / G. Laenen
Brieven aan Myriam / K. Van Heuckelom
Een wolk als afscheid / K. Seynaeve
Beelden van Nickey / M. Pershall
Schipper, mag ik overvaren? / D. Broeckhoven
Toen onze Daniël doodging / J. Howker

Echtscheiding, éénoudergezinnen

Mijn vader woont in Brazilië / T. Beckman (1-2) *
Wij zijn wegwerpkinderen / T. Beckman
En Peter was de vlieg / R. Kromhout
Gevaarlijk zeeroverspel / E. de Groen (Zoeklicht)
Juffrouw Tureluurs / A. Fine
Wachten op zondag / G. Mebs
Sporen in de sneeuw / J. Dreesen
Als de beren dansen, Doldwazen en druïloren / U. Stark
Het verkeerde been, Frankie / A. Pilling
Laura's appelkamer / C. Hülsenbeck
Niemand anders dan ik / C. Voigt

Detectives

- zie verschillende titels bij Sjaloorn, crimi
- themalijsten van Jeugdboekenweek 1994

Thematische keuzelijsten

- bij KCLB (Katholiek Centrum voor Lectuurinformatie en Bibliotheekvoorziening), Jeugdboekengids – Mutsaertstraat 32, 2000 Antwerpen, tel. 03/232.77.94.
- bij NCJ (Nationaal Centrum voor Jeugdliteratuur) naar aanleiding van de Jeugdboekenweek – Minderbroederstraat 22, 2000 Antwerpen, tel. 03/234.16.67.

Informatie over jeugdliteratuur

- Auteursinformatie + begeleidende brochures bij jeugdboeken verspreid door uitg. Altiora, Infodok, De Standaard, Lemniscaat, Houtekiet, Clavis...
- Lectuursteekkaarten jeugdliteratuur (Wolters-Noordhoff-Samson)
- Pedagogische bijdragen voor technisch en beroepsonderwijs 106, 1992
- Aangenaam, documentatiemappen Vlaamse jeugdauteurs (VBC, KCLB)
- BUBI, wegwijs in de Vlaamse jeugdliteratuur (Dedalus)
- Boek en Jeugd (CPNB-NBLC)
- Jeugdboekengids (KCLB)
- Lektuurgids (Nationaal bibliotheekfonds)
- Leesgoed (NBLC)
- Lexicon van de Jeugdliteratuur (NBLC)

'ALS ZE MAAR LEZEN ...'

Voor de leraar impliceert die aanpak natuurlijk dat hij zelf op de hoogte is van geschikte jeugdliteratuur. Op een voorkennis uit het verleden kan hij, gezien de pijlsnelle ontwikkeling van de jeugdliteratuur tijdens het voorbije decennium, nauwelijks nog een beroep doen. Het zal een grondige kennis van de leraar vragen om vanuit didactisch oogpunt een efficiënte selectie te maken. Zich informeren kan door zelf te lezen, informatie door te spelen, leerlingen te bevragen in de schoolbib en recensies te lezen.

De boeken die hij in de klas voorstelt, moeten ook de beroepsleerlingen immers iets méér bieden dan 'alleen maar lectuur'. De stelling 'als ze maar lezen, om het even wat' is m.i. verkeerd. Leerlingen die uitsluitend de love-stories uit *Libelle*, *Flair* e.d. lezen, kunnen evengoed naar *Love-boat*, *Dallas* of *Dynasty* kijken. Hun lezen is immers louter evasorisch, ze hoeven zelf niet over een gegeven thema na te denken, ze hoeven geen moeite te doen en worden in een louter consumerend gedrag bevestigd. Het gevaar bestaat erin dat ze ook later in de triviaalliteratuur - die tenslotte een oppervlakkige levenshouding weerspiegelt - blijven steken. Het is niet de opdracht van de school om daaraan mee te werken. Integendeel.

Als leraar mogen wij nooit uit het oog verliezen dat de literatuur een functioneel effect kan hebben op de ontwikkeling van de lezer. Een boek kan de eigen ervaring verrijken, kan de lezer emotioneel en maatschappelijk inzicht en (ook beroepsleerlingen) esthetisch plezier verschaffen, maar kan evenzeer demoraliserend en ontmoedigend werken. Kortom, jeugdliteratuur kan een niet te onderschatten sociale, morele en emotionele impact hebben. Het is dan weer voor de leraar een opgave om dié boeken aan te bevelen die niet te ver op de emotionele groei en interesse van de leerlingen vooruitlopen. Vooral in een eerste

graad is dit belangrijk. Daarnaast mag een gesprek (kringgesprek) over een bepaald boek nooit uit de weg worden gegaan.

De kneepjes van het vak: nieuwsgierigheid prikkelen

Het enthousiasme van de leraar is de eerste en misschien wel grootste stimulans voor de leesbereidheid van de leerlingen.

KRINGGESPREK: EEN VERKENNING VAN HET LEESKLIMAAT

Een kringgesprek vindt 'in een kring' plaats. Na een aantal keren weten de leerlingen hoe ze efficiënt en vlug tafels en stoelen kunnen verplaatsen.

Leer de leerlingen eerst de juiste attitude aan: luisteren, het woord vragen. Dit is wel heel moeilijk in een grote groep BSO-leerlingen.

- Vraag de leerlingen een boek mee te brengen dat ze graag gelezen hebben (niet verplicht, mag ook een stripverhaal zijn).
- Breng zelf ook een graag gelezen jeugdboek mee, maar houd het nog wat achter de hand.
- Laat ze het boek tonen en erover zeggen wat ze er zelf over kwijtwillen.
- Indien andere leerlingen het kennen: evalueren.
- Indien het boek niet gekend is: stel er zelf enkele vraagjes over: wie, wat, waar, waarom graag gelezen?
- Ga in op hun reacties en peil meteen naar hun interesses: stripverhalen? serieverhalen? probleemboeken? Die voorkennis is handig bij het bepalen van thematische lessen.
- Toon jouw boek: laat ze fantaseren over de kaftillustratie.
- Vraag om achteraf boeken uit te wisselen.

TOEVAL IS NOOIT ECHT TOEVALLIG

Het prikkelen van de nieuwsgierigheid gebeurt meestal toevallig in om het even welk lesonderdeel, maar is wel door de leraar bewust gepland. Enkele voorbeelden:

- Neem altijd een boek (dat je zelf aan het lezen bent of een nieuw boek voor de schoolbibliotheek) mee naar de klas en leg het omgedraaid op de lessenaar.
- Gebruik een (aangepaste) covertekst van een jeugdboek als dictee en vermeld auteur en titel achteraf.
- Gebruik een tekst uit een jeugdboek als taalschattoefening en vermeld titel en auteur.
- Neem een cursiefje op band op en laat het gewoon horen in de klas, of bekijk hun schooltijdschrift, excerpere de krant en lees er af en toe een cursiefje uit voor (of laat het iemand voorbereid lezen).
- Lees op het einde (of bij het begin) van de les een gedichtje of prozafragmentje voor dat je zelf getroffen heeft.
- Nodig hen uit om dit ook eens te doen. (Bij positieve inbreng meteen reageren!)
- Voorzie **altijd** tijd om voor te lezen.
- Illustreer een bepaald thema met voorbeelden uit de jeugdliteratuur.

EEN COVERTEKST ALS DICTEE

Doelstellingen

- inoefenen van enkele specifieke spellingsmoeilijkheden of van nieuwe woorden;
- nieuwsgierigheid voor de tekst wekken.

Methode

- De tekst wordt geprojecteerd of uitgedeeld en de moeilijkheden worden besproken.
- De tekst wordt opnieuw gegeven met weggelaten woorden, ofwel wordt de tekst integraal gedictieerd en worden moeilijke woorden achteraf onderstreept.
- De auteur en het boek worden telkens vermeld. De leerkracht heeft het boek zelf bij zich.

Voorbeeld 1: oefening op moeilijke samenstellingen en afleidingen (3BSO)

Peter is een teruggetrokken stotteraar.
 Omwille van zijn spraakgebrek wordt hij door de leraar gepest.
 Bram, Sofie en Bert ontfermen zich over hem.
 Op een dag, bij hem thuis, ontdekken ze zijn geheim.
 Net als zijn overleden vader is hij een talentvol buikspreker.
 Peter is mateloos gehecht aan zijn vier oude, houten poppen.
 Maar met pop Raspoetin gebeurt er iets vreemds in de kelderruimte.

Uit: *Raspoetin* / G. Didelez

Voorbeeld 2: PV (tt.) en VD (zwakke werkwoorden)

9 november 1989: de Berlijnse muur wordt gesloopt.
 Berlijn staat op zijn kop. Käthe Braun, een meisje van 16, woont met haar vader en oma in Oost-Berlijn.

En nu net alles anders wordt, begint oma vreemd te doen.
Waarom? Oma heeft de gruwelen van de oorlog meegemaakt, maar ze praat er nooit over.

Het boek heeft me koude rillingen bezorgd.

Katrien Seynaeve werd er op de ambassade voor gehuldigd.

Uit: Een muur van kristal / K. Seynaeve

Voorbeeld 3: schrijfwijze van enkele moeilijke woorden, aansluitend op het thema 'Het kijkend oor' (4BSO)

Mick Williams wil niet dat de verlaten studio wordt gesloopt.

Men wil een luxueus hotel op het terrein bouwen.

Samen met zijn vriend Izzy smeedt hij een plan.

Via een afvoerpijp dringen ze de filmstudio's binnen.

Het gebouw wordt toch niet meer gebruikt. Maar wat doen die mannen daar dan? En die geweren?

Met Izzies 35-millimeter-camera gaan ze op verkenning uit.

Uit: Geheim / K. Follett

Geplande promotie

INTEGREREN VAN JEUGDLITERATUUR IN THEMALESSEN

De leerkracht brengt een aantal boeken i.v.m. het thema mee. De leerlingen krijgen in de klas de kans om erin te kijken en eventueel te beginnen lezen. Ze mogen achteraf het boek meenemen. (Vergt wel organisatie!) Ze krijgen **soms** een opdracht mee, b.v.

- Maak een andere cover of een affiche voor dit boek.
- Beeld (in een 'tableau vivant') een fragment uit het boek uit (tijd in de klas voorzien).
- Stel enkele personages visueel voor (eerste graad).
- Speel een stukje uit het boek (dialoogvorm, kies goeie leerlingen uit en help hen in de klas voorbereiden).
- Voorzie tijdens een aantal weken een 'boekenkwartiertje' waarin ze over een boek vertellen. Geef hen gerichte vragen mee (cf. boven: begeleidende vra-

gen). De luisterende leerlingen mogen evalueren op houding / inhoud / taal / ...

- Nodig de auteur van een bepaald boek dat erg in de smaak valt, uit. Bereid die ontmoeting echter goed voor. Voorbeelden van enkele geslaagde ontmoetingen in mijn klas:
  - * De eerste graad werkte rond het thema 'dieren' en kreeg achteraf Willy Schuyesmans (*De huilers*, *De zilverrug*, *Tand om tand*) op bezoek.
  - * Het vierde jaar BSO werkte rond het thema 'migranten' (OUT...), zag *De lege cel* op video, sommigen lazen het boek of andere boeken waarin migranten centraal staan (o.a. *Aan de overkant van het water* / Boumaâza) en we hadden achteraf een gesprek met René Swartenbroeckx.
  - * De richting GSH las *Een wolk als afscheid* van Katrien Seynaeve en nodigde haar uit voor een gesprek over ziekte, dood ...
- De leerlingen kunnen zelf ook een auteur improviseren en interviewen.

INGAAN OP TOEVALLIGE OMSTANDIGHEDEN

- De leerkracht stelt vast dat er in een bepaalde klas heel veel naar TV-series gekeken wordt en dat er nogal wat triviale romannetjes de ronde doen. Laat een leerling zo'n boekje meebrengen, erover vertellen en licht het dan (met overheadprojectie) door: kافت, inhoud ... maar stel er achteraf andere boeken over eenzelfde thema tegenover.
- De leerkracht stelt bij bepaalde leerlingen een grote belangstelling voor thuisproblemen vast, gaat erop in en stelt enkele boeken erover voor.

VOORBEELD VAN INTEGRATIE IN THEMALESSEN OVER GEWELD (4BSO)

Gepromote boeken

Vals beschuldigd / R. Jones

Het duivelskind / K. Janssen

Lesverloop

- Associaties rond het woord 'geweld' (vandalisme, hooligans, oorlog, pesten, kindermishandeling, ...)
- Uitpluizen van kranten: artikels i.v.m. geweld: lezen en navertellen van een zakelijke tekst.
- Uitpluizen van TV-programma's: voorstelling van stoere geweldenaars in series, actie-films ...
- Kringgesprek:

1. Oorzaak en escalatie van geweld

- TV-nieuws of Panorama-uitzending of eigen actualiteit (storen van fuif door skin-heads) wordt besproken.
- Leerkracht leest voor uit *Vals beschuldigd*. Leerlingen hebben de tekst niet. Aandachtspunten worden na korte voorstelling meegegeven: let op houding van onbekende, van Clive, van Donovan / wanneer loopt de situatie uit de hand? waarom? / hoe zou je zelf reageren?

2. Geweld is van alle tijden

- Leerlingen vinden zelf voorbeelden uit de geschiedenis / eventuele literatuur: Anne Frank.
- Soorten geweld (cf. associaties).
- Leerkracht leest voor uit *Het duivelskind*. Vragen: waarom gebruikt men hier geweld? / ken je voorbeelden van folteringen in onze maatschappij?

3. Verwijzen naar andere boeken

Vlucht uit Belfast / R. Schoemans

Verboden stad / W. Bell (betere lezers)

Gegijzeld / E. Hartman

Desnoods met geweld / J. De Zanger

Bij de Amish / B. Smucker
Musca domestica / W. Daems
Blauwe plekken / A. De Vries

...

Alle boeken worden, indien mogelijk, getoond.

Als afsluiting van het thema wordt de film *Witness* (P. Weir) getoond. De leerlingen krijgen de dialoog tussen Eli en Samuel mee.

De weg naar het boek openen, ook voor beroepsleerlingen, kan op vele manieren gebeuren. Het enthousiasme én de voorkennis van de leraar blijven echter de beste

promotie om de leerlingen een beetje leeshonger te bezorgen.

Jet Marchau
 Bossuytlaan 59
 8310 Brugge

T U S S E N D O O R

COMPUTERS OP SCHOOL EN THUIS

Computers op school en thuis richt een softwarewedstrijd in voor leerkrachten en leerlingen uit het basis-, secundair en hoger onderwijs, met als hoofdprijzen:

- een prijs van 50.000 fr. voor software over leermoeilijkheden (diagnose en/of behandeling);
- een prijs van 50.000 fr. voor software in dienst van een wetenschappelijke vulgarisatie;
- een prijzenpakket van 50.000 fr. voor verdienstelijke softwarepakketten, met minimaal 20.000 fr. bestemd voor jongeren geboren na 1 januari 1970.

Deelnemers melden hun intentie tot deelname met opgave van hun titel **vóór 30 juni 1994**. Ze krijgen dan het wedstrijdreglement toegestuurd. Twee exemplaren van de projecten moeten **vóór 20 september** ingediend worden.

De plechtige prijsuitreiking gebeurt tijdens de negende CST-beurs **op zaterdag 22 oktober 1994** in het Sint-Leocollege te Brugge. Op deze beurs zijn de belangrijkste thema's voor demonstratie: remediëren; diagnosticeren; leerlingenvolgsystemen; multimedia in de lespraktijk; communicatieprojecten tussen scholen; en interactief talen leren.

Inlichtingen:

CST-secretariaat, Te Boelaarlei 23, 2140 Antwerpen,
 tel. 03/322.74.69. / fax. 03/321.02.77.